

E E S T I N O O R U S

Ü E N Ü V A L G A
O S A K O N N A
E R I N U M B E R

NR. 5 M A I 1 9 3 4

KULTUUR - JOH. MEISTER, VALGAS

Asut. 1902. a.

KESK TÄN. 27.

TELEFON 129.

TRÜKI- JA KÖITEKODA. RAAMATU-, KIRJUTUS-
MATERJALI- JA TAPEEDIKAUPLUS

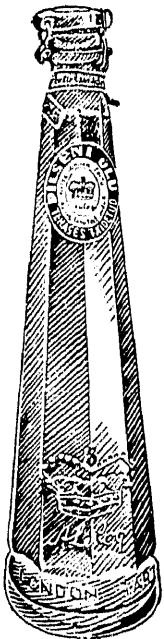
Lastemänguasjad, reisukohvrid

Lõhnaõlid ja lõhnaseebid

Kummi- ja vasktemplid

Aiavilja seemned

j. n. e.

Le Coq

**Gladiator
Pilsen
Dombräu
Porter ja
Mõdu (keedetud)**

*rahuldavad täiesti
kõige nõudlikuma
tarvitaja maitset.*

Alati värskelt saadaval
VALGA LADUST

Härrade tän. 11-13.
Kõnetr. 52.

A-s. A. Le Coq
Tartu — London

VALGA

LIMONAADI TEHAS

VALGAS — Härrade tän. 11-13
Kõnetraat nr. 52

Soovitab

oma tööstuse üldiselt
**kõige paremaks
tunnustatud**

*Limonaadi
ja*

Seltersi

Ülemaalise Eesti Noorsoo Ühenduse

Valga osakonna

kümnendaks aastapäevaks soovin talle palju nooruslikku jõudu ja värskust ning vaimset, sütitavat tuld jätkata oma senist innukat ja rahvale ning riigile suurt kasu toovat tööd meie kasvava põlve hulgas täie usinuse ja andumusega.

Meie noorsugu on meie riigi tulevik ning seepärast on töö tema hulgas, rajatud õilsaile, kõrgeile aateile, tänuväärseim töö, mida iganes suudetakse teha.

Sammugu Valga ja Valgamaa noored sellel aatelisel teel alati esirinnas, nagu nemad seda on püüdnud senise kümne aasta jooksul. Meie rahva tänulik meel olgu neile selle eest parimaks tasuks.

V. Neggo

Valga Ühisgümnaasiumi direktor

JOH. ILVES

ÜENÜ

Valga osakonna pidupäevaks!

Kui kevadel praguneb jää, siis lendavad põhjamaile luiged, sirgetes riidades sinises taevas, ja nende lumivalged tiivad on kullatud tõusva päikese kiirtest. See on luikede uhke lend.

Sõbrad, noored! Luikede tee on teiegi tee. Tõuske uhkelt põhjamaa tuulde!

Kasvage vaimu ja valguse lastena, päikesega südames ja päikesega silmis. Südametulega süüdake põlema igatsused ja tiivad kandku mehiste lendu tõe, õiguse ja vabaduse tähistepoole. Põhjamaa kargetes tuultes karastugu tahe.

Otsige enestele oma teerajad, oma lennutee, ja ärgu kandku tiivad nii kergelt. Kandku pilvedest läbi, kandku vihmast ja rahestki.

Ärge jälke kunagi oma õnne kevade ja sügise hallade kätte, ärgu õitsegu õnn teil kunagi tuulde.

Midagi peab inimene armastama, et elus tugev olla, tugevana seista. Sellepärast kandke oma tõekspidamised südameveres, kandke julgelt kui vikinglased, mehiseilt, kuni puruneb viimne pide südame hoorattas.

See on hulk aastaid tagasi, kui meie kodumaa ühes mõisas mees, kes oli nõudnud talupoegadele õigusi, ja selle eest karistuseks määratud kahesaja vitsahoobi otsuse kuulutamisel selja sirgu ajas ja ütles: „Mind ei lööda. Mina olen vabana sündinud. Minu

lastel on parem kasvada ilma isata kui asja lastena. Laske mind ennem maha!” Ja külm kuul jahutas tema vere.

See oli eesti talupoeg. See oli Bernhard Riives! Tõusva rahva vaba poeg.

Nüüd olete vabad ju kõik. Nüüd olete ise väikese kodumaa sõjamehed, kelle silmad iialgi ärgu väsigu seistes — on ju laias maailmas kurje mõtteid palju. Sellepärast leidke kodus üksteise südamest tükikenegi armastust, mis seoks tänapäeval nii ääretult lõhestatud ja just kui tükikideks kistud rahva jälle ühte.

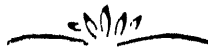
Noored! Olete lõomavad tõrvikud. Sulatage siis detsembrikuu jää meie rahva rinnast ja tooge sinna jaanipäeva soojust.

Olge nagu müürsepad tööl varjastest valgust ja chitage kaljudele tuletornid, kus seistes juhtige kodumaa uute lootuste valgeid purjekaid.

Jagage rõõmu üksteisega, kuid osake kuivatada ka murepisar sõbra palgelt. Andke toetuseks ölad nõrgemaile, ja nii lauluga kandke oma töö kodumaa väljadele.

Kuid pidage meeles üht, noored sõbrad! Elu on siiski võidusõit hipodroomil. Sellepärast istuge kindlalt ja kui saatus paiskabki maha, siis seda kindlamalt istuge uuesti ning hoidke ratsmed pingul igal käänakul.

Võitjate päralt on pärjad!

ÜENÜ Valga osakonna saamisloost...

Vold. Laar,
ÜENÜ Valga osak, esimees.

ÜENÜ liikumise algained ulatasid ruttu ka Eesti Vabariigi lõunapoolsele piirile — Valka. Juba 14. augustil 1919 palub Aug. Kõomägi Keskjuhatus saata „põhjuskirju” ja asutamise materjale, sest Valgas olla noorsoo koondise järele suur vajadus. Samane kavatsus on järgmisel aastal ka H. Araskil, kellele ka saadetakse osakonna asutamiseks materjale...

Kuid kas liikumise lained pikal teel nõrgenenud; või oli Valga noorus siiski liig ükskõikne, puudusid juhid, või mõjus Läti piiriäärne olukord — kaugemale kavatsusist ei jõutud, võimsat noorsoohonnet neist esimesist lainetusist ei tekkinud...

Alles mõni aasta hiljem võtavad kavatsused ÜENÜ asutaja ja Keskjuhatus liikme Ed. Riismanni kaasabil tõsisema kuju.

Asutati ÜENÜ Valga osakond 14. veebr. 1924. a. hra Ed. Riismanni algatusel. Asutavasse toimkonda valiti h-rad H. Uksti, H. Illisson, H. Kivirähk, J. Kull ja prl. H. Paas. Kuna esimene alaline juhatus valiti 5. aprillil

1924. a. koosseisus: prl-d Treier, M. Timpmann ja hrad J. Kull, A. Otto, A. Leesik.

Asutamise järgi arenes osakonna tegevus kaunis väikestes mõõtudes. Tegevusharud, millised küll õige peaaegu asutati, ei näidanud peagu mingisugust tegevust. Loidumust soodustas eriti asjaolu, et puudusid kindlad ruumid kooskõimiseks. Koosolekuid tuli pidada juhatusliikmete korterites, Valga seltside „Ühiskodus” jne. Kuid peagi ilmnisid tegevuses valitseva loiduse tagajärjed. Liikmeskond, mis 1924. a. lõpuks oli 84-le isikule paisunud, kuivas 50 %-liselt kokku, keegi ei näinud erilist huvi tundvat osakonna hea käekäigu eest. Alles 1925. a. lõpul hakkas osakonna tegevus hoogsamalt arenema — korraldati pidusid, võeti korralikult osa laulukoori harjutustest (juhiks tolliametnik hra Praks) jne. 1926. a. kevadel, millal osakond üüris omale iseseisvad ruumid, tekkis tegevuses järjekindel tõus: pandi toime terve rida pidusid linnas ja maal; korraldati näite- ja rahvatantsude kursusi ja referaate. Erilist tähelepanu väärts kirjandusliku kohtu korraldamine, kus tegelastena esines nii mitmedki Valga paremaid seadusetundjaid. Kuid too tõusu ja arengu aeg ei kestnud kaua. Peod hakkasid puudujääkidega lõppema, muudki sissetulekud kadusid, kõikjal oli tegevuse takistajaks raha puudus. Peagi tekkisid võlad — ja mis kõige halvem, liikmeskond koos juhatusega näis nagu isegi olevat kaotanud usu olukorra parandamiseks. 1927. a. oktoobris oli olukord juba niikaugele jõudnud, et keegi ei tahtnud enam olla juhatuses. Suure vaevaga saadi valida lahkunud juhatus asemele uus. Ja ei saa salata, uus juhatus (koosseisus prl. Puudersell ja hrad Kütt, Reitsnik, Järvever) katsus päästa, mis vähegi andis päästa. Võlad koondati rohkem ühe isiku kätte, väljaminekuid kärbiti — ehkki üldtegevuse piiramise teel miinimumini; liikmete nimekirjas tehti puhastustöö — ja 1928. aasta aluks oli likvideerimisõhkkond osakonnast kõrvaldatud. Veel rohkem — oli täiesti märgata kavakindlat teotsemist. Nii võeti osa karskusliidu karbikorjandusest, hangiti osakonnale lipp, korraldati loterii-allegrii jne. Tegevusharudest — ehkki ainukesena — näitas õige intensiivset tegevust laulu-haru. Kuid 1928. a. lõpul tabas osakonda hoop sealt, kust teda kõige vähem võis oodata. Koorijuht

ÜENÜ Valga osakonna praegune kodu.

hra Eeomois lahkus Valgast, uut koorijuhti ei leitud, liikmeskonnale uut tegevusala ka mitte ja nii jääb kogu tegevus jälle talveunne, kust teda äratas uus 1929. a. valitud juhatus koosseisus V. Lill, H. Odde, E. Siik, E. Kukk ja V. Laar (viimased kaks on tänini vahetpidamata juhatuse liikmeiks olnud), Leiti, et tuleb erilist tähelepanu pöörata seltskonna poolehoiu võitmisele ja ruumide hankimisele. Ent need on nõuded, milliste teostamine polnud sugugi nii lihtne. Juuli alul võeti Härrade tän. Duhmini majasse omad ruumid. Kuid tühjas toas polnud midagi peale hakata ja osakonnal endal puudus mööbel. Kuidagi saadi sellest aga siiski üle. Üks liige laenas osakonnale tooli, teine laua, kolmas pingi ja nii võis pea juba rääkida ÜENÜ Valga osakonna ruumidest kui sarnastest.

Ühel ajal osakonna kodu korraldamisega püüti laiendada osakonna liikmeskonda. Seda arvati aga kõige paremini teha võivat aktiivse tegevuse avaldamisega. Korraldati jalutuskäike ja väljasõite, võeti osa ÜENÜ X a. juubelpidustustest. Augusti kuul korraldati üle hulga aja jälle pidu maal. Selle õnnestumine tõstis tegelaste tuju niivõrd, et hakati kohe uue jaoks saali otsima. Sügisel hangiti kuidagi ping-pongi laud, tõmmati kaasa tolleaegseid paremaid ping-pongitajaid — ja juba hilissügisel osakond tituleeris ennast poeglase gümnaasiumis peetud võistluste järel Valga ping-pongi meistriks.

Koolide õppetöö alates tekkis uus mure — kuidas siduda Valga kooliõpilasi ÜENÜ-ga.

Poeglase gümnaasiumis hakkas asi pea üsna libedasti liikuma. Suve jooksul olid paar kesk-klasside õpilast osakonna liikmeks astunud ja need hoolitsesid juba koolis vajaliku eeltöö tegemise eest. Halvem lugu oli aga tütarlaste gümnaasiumis. Eeldusi õpilaste liikmeteks tulekuks oli siingi, kuni koolijuhataja oma vetoõiguse maksma pani ja õpilastel osakonna, kui väljaspool kooli asuva organi tegevusest osavõtmise keelas. Täielik — ametlik kontakt osakonna ja kooli vahel loodi 1932. aastal praeguse ühisgümnaasiumi direktor hr. Neggo vastutulekul. Kuid liikmeskonna juurekasvatamisega jäid Härrade tänaval asuvad osakonna ruumid kitsaks ja veel sama aasta sügisel koliti S. Sepa tänavale, kus enne seda tehti oma liikmeskonna poolt põhjalik remont. Seejärgi võidi juba ka enamvähem korralikule tegevusharude tegevusele mõelda. Lühikese aja jooksul avati näite, (teotseti küll ka juba varemalt), kirjanduse, spordi, male, muusika, laulu, esperanto jne. harud. Raske oli too algus, puudusid erialalised juhud, kuid kuidagi lahendati ka need küsimused. Võimatuks osutus vaid laulukoori juhi leidmine.

1930. a. on osakonna liikmeskond kasvanud juba 162 liikmele. Osak. avatakse oma lugemislauad, korraldatakse referaate, pidusid, välisõite jne. Spordiharu tegevuse hõlbustamiseks astutakse EKRAVE liitu, mille tagajärjel astuvad nii mitmedki Valga nimekamad sportlased osakonna liikmeiks. EKRAVE-sse astumise tagajärjel korraldab osakond sama aasta septembri kuul kergejõustiku Valgamaa esivõistlused. 1930. a. tegevusest oleks veel nimetamisväärset osakonna juriidilise isiku õiguste hankimine, tantsu orkestri (Vocal Band) asutamine ja kodukorra põhjalik ümbertöötamine.

ÜENÜ Valga osak. esimesi juhatusi.

Põhjamaa noorusele

(Pühendet UENÜ Valga osakonnale.)

Halli maailma tuksuv ja lõkendav süda me oleme,
 verega noorega elame põhjamaa tinase taeva ja
 pilvede all,
 õnnistet on meie mõtted ja tahe, päikese alla me
 tuleme!
 Põrmu ei rusu meid eales aegade ränkus, udude
 hall.

Kurva ja rusutud rahva lootus, me laulame
 enese jõudude kuldset laulu, astume vaba ja õn-
 nistet sammu,
 tähtede poole meil nälg on, valguse ihast me lau-
 lame,
 enese südamest külvame isade maale noort rõõ-
 mu ja rammu.

Oleme tugev ja õilmitsev võsu põhjamaa tuulis,
 ajad on rõõmsaiks ja karmeks karastand üdini
 meid.

Halli maailma noor ja lõkendav hing, me kestage,
 astume käsikäes nooruse sirgeid ja heledaid teid!

Aprillil, 1934. a.

1931. a. on osakonnale nagu eelmised kaks-
 ki täieliseks töösu aastaks. Liikmeskond kas-
 vab 224 liikmele ja valusa küsimusena kerkib
 jälle üles suurema korteri muretsemine.
 Märtsi alul türitaksegi S. Sepa tn. 11/15
 asuva Kampmann'i pärijate maja II kord.
 Asjaüüritud ruumid on avarad, oma suuruse
 kohta ka võrdlemisi odavad — kuid äärmiselt
 remonti vajavas olukorras. Kuid nagu alati
 — nii jätkub Valga noortel ka seekord kül-
 laldaselt optimismi ja ruumid otsustatakse
 omal jõul remontida. Kuid neid päevi praegu
 meenutades, pean isegi inestama, kuidas seda
 kõike tehti. Polnud siis vaja materjali veoks
 voorimeest ega olnud kellelgi kellaag liig

hiline. Töö edenes otse nagu isenesest. Märtsi
 lõpul võidi avada juba ametlikult uued ruu-
 mid.

Ja samas vaimus, samas suunas on osakond
 tegevust jätkanud ka järgmistel aegadel. On
 korraldatud võistlusi ja kursusi, on peetud
 pidusid ja koosviibimisi, ei ole isegi karde-
 tud rakkus käsi ja on mindud ühiselt vabadel
 aegadel metsa osakonnale puid lõikama. Ja
 sellised ühised üritused, ühiselt jagatud mu-
 red on köitnud Valga osakondlasi, on köit-
 nud neid niivõrd, et nad parimate lootustega
 võivad alata uut aastakümnet.

V. Laar.

E. D. RIISMAN

TÕUSU SUUNAS

ÜENÜ liikumine hakkab juba oma-
ma aastaid. Üksteise järgi pühitsevad
osakonnad oma juubeleid, kes viie-
teistkümne, kes kümne aasta.

Nüüd võib ka Valga osakond vaa-
data tagasi oma kümneaastasele tege-
vusele.

Osakonna asutamine Valka kümne
aasta eest ei olnud kerge. Teotsedes
ajutiselt ametalal Valgas (töönaiste
kommissarina), püüdsin uurida võima-
lusi ÜENÜ Valga osakonna asutami-
seks. Valga seltskondlik elu oli tol
ajal üldiselt loid. Valga linn ise oli
vaikne ja nagu poolunes, samasugune
oli ka tema kodanikkude elu. Mingi-
sugusest noorsoo koondumisest ega
noorsoo eluavaldustest ei olnud kuul-
da, isegi mitte negatiivsel kujul, nagu
see muidu noorsoo tegevust ihkavas
eluõhinas kergesti aset leiab, kui sel-
lele tegevusele ei anta õiget suunda.

Seesugune jäi mulje väljaspoolt tu-
lejale Valga seltskonnast ja tema
noorsoost.

Oli vaja leida mõnd agaramat
noort, kel huvi ja taht oleks jätku-
nud noorsoo organiseerimiseks. Alg-
tõuke andmine ja vajalise hoo saavu-
tamine on tihti kõige raskem. Kui te-
gevus juba käimas, siis toob see ise-
enesest juure uusi tegelasi ja uusi
juhte. Sidemete ja tutvuse puudumise
tõttu noorsoo peres oli raske leida te-
gelasi osakonna asutamise teostami-
seks. Õnneks asus tol ajal Valgas
karskusinstruktorina teotsenud oma-
aegne ÜENÜ Tartu osakonna tegelane
K. J. Kull, kel oli kohalise noorsoo
seas rohkem tutvusi. Üksikasjad on
meelest läinud, kuid igatahes oli asi
viimaks nii kaugel, et kohalise ajalehe
kaudu võis kutsuda kokku töönaiste
kommissari kantseleisse asutamise
koosoleku. Ei olnud lootust kuigi suu-
rele osavõtule, sest ettevõtte oli uudne.
Oli meele veel Tartu osakonna asuta-
mine, kus koosolekule tuli kokku vaid
kümnekond inimest. Siiski lootsin

kuidagi moodustada ajutise juhatuse,
kui vähe ka inimesi kokku ei tuleks.

Üllatus oli aga suur, kui kindlaks
määratud ajal noorsugu koosolekule
kogunes niivõrd palju, et kitsad ruu-
mid neid kuidagi ei suutnud mahutada.
See oli head ennustav. Vaiksel kuu-
lati ära kõned ja selgitus, kiideti sõ-
navõtuta heaks osakonna asutamine ja
valiti ka juhatuse. Oli veidi hirmu selle
vaikiva heakskiitmise ja sõnavõtuta
nõusoleku ees. Selles tundus nagu
passiivsust ja ükskõiksust. Hilisemad
koosviibimised näisid seda nagu tõen-
davat. Osavõtt ikka rohke, aga ei mingi-
sugust oma initsiatiivi ega aktiiv-
sust. Kuid rohke osavõtt tõendas, et
vajadus noorsool koostöötamise järgi
oli olemas.

Juhtide puudus hakkas end kohe al-
guses tunda andma. Kuigi noori oli
palju, ei paistnud nende seast silma
kedagi, kes võimeline oleks olnud lii-
kumise etteotsa asuma. Valitud juha-
tuse liikmed ei omanud küllalt koge-
musi ega juhtide omadusi, vaid ootasid
nagu omakord juhtimist. See oli põh-
juseks, miks hiljem osakonna tegevus
kippus vägisi soiku jääma. Hädavaja-
line oleks siis olnud Keskjuhatusse abi
mõne instruktoriga kohale saatmisega,
kuid Keskjuhatusel puudusid selleks
ainelised võimalused.

Õnneks osutus aga Valga osakon-
nas tekkinud vaikusele „vaikuseks enne
tormi“. Leidusid viimaks agarad noo-
red, kes asusid Valga osakonna juhti-
misele. Kust nad äkki välja tulid, ei
tea ma siiani. Aga äkki olid nad
seal ja siis algas elu! Osakonna tege-
vusest hakkasid kostma sarnased kiit-
vad teated, et alul ei tahtnud neid
hästi uskudagi, enne kui aastat kolm
tagasi oli võimalik oma silmaga nen-
tida nende tõelisust.

Vanu „E. N.“ numbreid sorides,
leian, mis seal sel puhul olen kirju-
tanud:

„Juhtivate jõudude küsimus on lahenenud täiesti ja on viidud läbi eeskujulik tööjaotus.

Seda tõendab juba tegevusharude rohkus — omakultuur, näitemäng, karskus, foto, male, raamatukogu, esperanto, kirjandus, sport, muusika, peod, seltskondlik sõprusring ja organiseeritud keskkohht Valga maakonnale on tegevusalad, kus Valga noored rakendunud tööle väga intensiivselt. Kuid veelgi rohkem: naisnoortele on koguni oma naisharu, mis hoolitseb õrnemasoo erihuvide eest.

Jaa, need osakonna naisnoored! — visake vaid pilk noorsoo-kodu kööki, ja te õpite neid alles õieti hindama! Siin käib selline keetmine ja küpsetamine, mis au teeks parimale majapidamiskoolile. Ei ole pidude ega koosviibimiste ajal midagi vaja tuua väljast — kõik tuleb oma köögist.

Siis need osakonna ruumid — need on parim tunnistus Valga noorte töötahtest ja tegevusinnust. Neis nägusates, maitsekalt dekoreeritud tubades tunned end täiesti kodus ja ei imesta sugugi, kui ÜENÜ on muutunud Valga noorte armsaimaks ajaviitekohaks ja paljud neist suurema osa oma vabast ajast saavad mööda siin. Kuid mitte sellised ei ole need ruumid olnud osakonna siia asudes. Siis on olnud nad täiesti hooletusse jäetud, lagunened, mustad. Noored ise oma vabast ajast on teinud siin põhjaliku remondi: värvinud, krohvinud, tapetseerinud, töötades nädalaid nii agaralt, kui oleks käsil oma isiklik töö. Osakonna kunstisõbrad kaunistasid ruume maalidega (on asutamisel koguni oma taideharu), tollirühm ja nrs. hra Kriivel aitas soetada mööblit jne.

Kuid korralikkudes ruumides peab olema ka hea kord.

Igale võõrale hakkavad silma esikus osakonna „10 käsku“, mille täitmist nõutakse suure järjekindlusega. Need on:

1. Ruumi astudes riputa oma peakate kohe varna.

2. Ära suitseta, kus see keelatud.

3. Ära viska paberossiotsi ega teisi jätiseid põrandale, sest selleks on tuhatosid ja prügikast.

4. Ära istu ega toeta laudadele, vaid tarvita toole ja pinke.

5. Ära tarvita vägisõnu — see näitab sinu kasvatamatust („kuradid“ on koguni trahvi alla pandud! — R.).

6. Ära tõmba endale tähelepanu kõlbluseta tegevusega.

7. Hoiä osakonna varandust, sest see on ühtlasi ka sinu.

8. Alistu korräle, sellega näitad lugupidamist osakonna vastu.

9. Armasta rahu, sest peale sinu on ruumis ka teisi.

10. Täida oma kohustusi osakonna vastu korralikult, siis oled sa noorsoolane.

Need ei ole ainult sõnad, vaid distsipliin on osakonnas ka tegelikult eeskujulik. Selles on Valga osakond eeskujuks teistele osakondadele. Liikmete pere hoiab hästi kokku ja täidab oma kohustused osakonna vastu korralikult nagu nõuab seda „10.-nes käsk“. Selle tõttu on osakond heas kuulsuses ja tema ümber on koondunud tõsiste kultuurhuvidega pere. Uusi liikmeid võetakse vastu suure valikuga ja sellepärast loeb iga noor endale auasjaks olla Valga osakonna liige.”

Nii oli pilt osakonnast aastal 1931. Kümne aasta juubeli puhul on Valga osakonnal põhjust rahuldustundega vaadata tagasi tehtud kultuuritööle noorsoo endaarendamise põllul. See töö peab olema jätnud silmapaistvaid jälgi mitte ainult Valgas, vaid ka terves Valga maakonnas, millele osakond oli organiseerivaks keskuseks.

On põhjust tervitada osakonda tema juubelipäeval, suruda kätt tema agaratel tegelastel, kes on viinud ÜENÜ liikumise Valgas kõrgele järjele, ja soovida püsivat edu ja hoogu tulevases tegevuses sama tagajärjekalt.

VALTER MÕITUS

ÕUNAPUU

(ÜENÜ Keskjuhataste poolt korraldatud keskkoolide vahelisel kirjanõu võistlusel avaldamisvõitjaks tunnustatud Valga Ühisgümnaasiumi III kl. õpilase võistlustöö.)

Tikkuri talu lähedal asus popsimajake, kus elas üksiklane vanamees Kadaja-Hendrik. See hallihabemega, hääsüdamlilik vanake elatas end päämiselt aedvilja kasvatuses ning õunust ja marjust. Iseäranis see kevad ennustas hääd õunasaaki, kuna puud olid õitsemise ajal kui lumes. Tore oli üks vanamehe lemmikpuud: suur madalate oksiga, milline kandis häid õunu. Teised sellevastu olid tuimemad talisordid. Seda kõike jutustas ja näitas Kadaja-Hendrik mulle hääl meelel, kuna olime saand hääks sõbruks. Küllastasin teda tihti ja vahelst oleks meie vahel kõik endiseks jäänd, aga siis tuli juhtumine, mille tagajärjel asusin vanamehega vaenujalale. Ja lõin lõpuks valusa haava oma lapsepõlve mälestusse.

Algas see ühel palaval lõunajal, mil ütasisime nagu harilikult Külmoja kaldal. Sulistasime ojas, otsides läikivaid kive või püüdes lutse sammaldand pajutüvede alt. Lõpuks otsustasime paisutada oja vett, et saada suurem ja sügavam koht sulistamiseks. Valisime laiemad ojakäärud ülalpool Kadaja-Hendriku maja. Et allavoolu mainit ojakäärust oli vanamehe veevõtmise koht, see ei meenund ühelegi meist. Tegime sulgemistööd suure agarusega. Tokid taoti risti üle oja, nende taha muretseti mähtaid ja risu. Lõpuks töö osutus siiski asjatuks, sest niipea kui oli korjund rohkem vett me sulendisse, viis vool kogu ehituse kaasa. Ainult ojake täitus sodi ja kõntsaaga ning lustiliselt tantsisklevate turbatükkega. Vaatlesime nõutu pahameelega oma kätetöö hävingut, kuna kõigil kadus isu seda jätkata. Kogunesime salka ja algas nõupidamine, kuis kasutada ülejäänud aega. Oli vahelst kella 12 paigu, aga suure palavuse

tõttu võis vabalt veel paar-kolm tundi hulkuda. Olime juba minemal, kui nägime Kadaja-Hendrikut tulevat ojale vett tooma.

Ta sammus rahulikult kõnnakul, särgirind eest lahti. Jõudes ojani jäi ta mõttlikult habet sügama: muidu nii puhas, kristallselge vesi oli sogane. Ta kummardus päris alla, nagu kahtleks silmade selguses. Omeli leidis ta, et ka kõige janusem ei võiks siit juua. Ja taibates asja põhjust ta hakkas ringi vaatima, kätt päikese varjuks säädes. Nii olimegi avastet, ja vanamees hüüdis pahaselt: „Üleannetu jõmpsika, mis li mul sääil patserdat ojan, Kaage, et minema saate!”

Aga Hendrik eksis oma hirmutuse mõjus. Meie ebaõnnestund töö pahameel väljendeti talle valimatu is sõnus, kuna kambajulgus kaotas igasuguse kartuse. Siis kihvatas muidu hääsüdamliliku vanamehe hing täis ja heites panged ojapervele tuli ähvardavalt pomisedes meie poole. Kohe olime ka põgenemas, suuremad lõuamehed kõige ees, kuna suuga enam midagi polnud teha.

Olin just teistele järgnemas, kui meenus, et tammiehituse ajal olin kuue pajupõdsale visand. Uhkus keelas kuube lahinguväljale jättes põgeneda, ja olles päälegi vanamehega hääs vahekorras, jäin paigale. Uskusin isegi, et Hendrik ajab teisi taga, söandamata mind puutuda. Aga eelduste kiuste tuli ta just minu juurde, rebis pisut kõrvast ja pahandas:

„Vai sina kah, Tikkura karjatsura, olt nende rüüvlite killan!”

Rohkem pahameelest kui valust hakkasin tänitama. Läbi luksete sõimasin vanameest nagu oskasin, aga tema ütles mulle selga pöörates:

„Ää tänita midagi, küll mina teid prohvusi tõinekõrd parembide oppan!”

Läks siis tagasi, võttis tühjad panged ja kõmpis rahulikult koju, nagu poleks suuremat midagi juhtundki. Mina jäin aga enda ette põrmitsema ja seisin veel tükk aega hoopis sandi tundega. Nägin oma virtsast ja päikesest põletet ning lõhestet jalasääri, kust imbund väikesi verepiisku, ja varbaid, mis puu-

RICHARD TEDER

Nukker jõgi

Videvikku vajund puud ja majad,
 uppund unarusse tunglev tee.
 Nukralt kõrkjamüürin tukub jõgi,
 üksnes paisun häälitsevad veed.

Nukralt kõrkjamüürin tukub jõgi,
 kaameil veil kuukumast kuldne pael.
 Süda vaiksen kurbusen taas kuhtub,
 kaduvik lööb hõõguma kui tael.

Nukralt kõrkjamüürin tukub jõgi,
 rambelt pajutüve vajub selg:
 Aastatega repetund mu tõed,
 unistuste vankril murdund telg.

Nukralt kõrkjamüürin tukub jõgi,
 vaikselt kahiseb öön leinatiib.
 Üksindus — see minu elu jägu,
 kuni tee mu Manalasse viib.

risid ägedalt niidu pehmet kamarat. Ilakkas valus oma jõuetusest ning armetusest, kuna olin pidand kannatama, et Kadaja-Hendrik mind kõrvast sikutas. Olin siis mina see süüdlane, olin mina ükski talle paha teind? Ometi sõimasid teda esiti teised, kuna olin tagasihoidlikult vaikind. Aga tema tuli ükski mulle kallale ja laskis teistel pageda. Nii pidin kannatama kõigi eest — otsustasin siis ka kõigi eest kätte maksta. Ja säälsamas haudusin kurje mõtteid, kuis tasuda Kadaja-Hendrikule.

*

Järgnevail päevil sündis kolmeliikmeline salaselts. Mina kui kannataja sain asja hingeks ja valisin ühingule nimeks „Nägematu käe vennad“. Meie ülesandeks sai kättemaks Kadaja-Hendrikule. Et saladust kõigiti kindlustada, jätsime teised mängust välja.

Meie kolm aga sammusime püsivalt sihile. Selleks kohtusime õhtul, hiilides hämaruse varjul välja oma magamisasemeilt nagu eht vandeseltslased. Vahepääl tegin end uuesti Hendrikuga sõbraks, tundes rõõmu oma kalvalast silmakirjalikkusest. Ta isegi kaebas mulle, kuidas poisikesed tikkund teda tülitama oma üleannetusiga. Mis meie vahel juhtund, seda ei tuletet kummaltki poolt meele. Mis tähendaski see väike pahandus Kadaja-

Hendrikule, aga mina ei võind ometi unustada oma alandust. Olin seks annud töotuse teisile vandevendadele. Pidin ainult ootama soodsat aega selle teostamiseks.

Viimaks hämardus õhtu, mil otsustasime kavatsetu viia täide. Läksime kolmekesi — terve „Nägematu käe vendade“ selts — ojalda põõsaste varjus. Südamed tuksusid ärevusest, ja saabuva õõ salapärasus sundis meid suuril silmil ümber vahtima.

Põgusa retke järele seisime Kadaja-Hendriku aias, tema lemmiku, vana õunapuu, all. Hetkeks tuli mul kahetsus südamesse, aga kartes näida kõhklejana, viipasim käskivalt Puusepa-Eedile. See ulatas mulle kähku riidesse mässit puuri, mille oli hankind isa tööriistade hulgast. Ja kuna teised erksalt vahti pidasid, surusin mina puuri jalakõrgusel vana õunapuu tüve.

Töötasin palavikuliselt, kuna judinad mu seljal sipelgatena jooksid. Arvasim kuulvat tasast oiet puuraugas, nagu purustaksin elava olendi ihu. Alles nüüd taipasim, et meie kättemaks toimus väga toorelt.

Kuid oli juba hilja, see oli tehtud ja pidi-me kaotama jäljed. Korjasim kokku puurdepuru, lõime ette paraja prundi ning maskeerisime augu mulla ja koorepuruga.

Jäime tuksuvail südameil seisma. Aed oli päris pimedaks muutunud, tuul kahistas lõhnavas lehestikus, mida valgustasid ajuti sähvatavad välgud. Äike lähenes kiiresti, välgusik-sakid kirjutasid oma mene-mene-tekeli pilve tumedale tahvlile. Ja korraga tundsin hirmu... tundsid vahest teisedki. Looduse vägevuse ees tundsin korraga Teda, Õiglast, kes kõike näeb ning kuuleb. Meie lapsemeeltes elutsesid ebausumüüdid, mida vanaema seletand.

Kohmetult vaatasime üksteist, kõigil korraga samad mõtted. Hiilisime välja aiast ja kadusime vaikselt, kuna hakkasid kukkuma esimesed soojad vihmapiisad.

*

Suvi jõudis haripunkti. Päkese rauges kuumuses olid valmivad viljad. Kollaste lainetena voogasid põllud, kuna terarasked pääd koolutasid kõrsi. Nüüd sidus töö käed ja kõigil oli vähe aega. Ka minu vabadust piirati. Vaheajal ometi leidsin vaba silmapilgu, et küllastada Kadaja-Hendrikut. Mind tõmbas mingi salajane kutse sinna. Läksin alati pelglikult kui kurjategija roimapaigale, silmitse-des vana õunapuud. Kümned korrad olin salaja palund, et see ei kuivaks. Kartsin leida närbund lehti.

Igakord kui küllastasin vanameest, kostitas ta mind sõstramarjuga ja näitas kogu oma majapidamist. Kuid sageli leidsin ta ilme olevat morni. Teadsin küllalt põhjust, aga pidin vaikima, südames kahetsuse kibe okas. Alati kartsin ka seda, et Kadaja-Hendrik võiks mul keset sõbralikku jutuvoolu kuuekaelusest kahmata ja öelda: „Aga, sina poisikrants, mis teit sa mu kallile uibule!” Siiski ei juhtunud midagi.

Kord, kui jälle aias olime, võttis ta vana õunapuu alt närtsind ning kibras õunapubula ja ütles:

„Mitte ei tiia, mis täl viga piias olõma! Ubina ei kasu enämp, muudku kuiuse...”

Noogutasin maha vaadates, kuna Kadaja-Hendrik jätkas kurval ilmel:

„Ennemi seel aal ennegi punetiva, nüüd ennegi kuiuse!”

Tahtsin olla kaugel, et mitte nutma puhkeda kibedast kahetsusest. Vanamees ei määrgand minu kohmetust, ainult ta nukker pilk eksles sureva puu lehestikul.

Stigiseni ei küllastanud ma enam kordagi Kadaja-Hendrikut. Siis ei suutnud aga enam kannatada, vaid läksin vaatama, mis õunapuust saand.

Aias punetasid õunad, kuid aia nurk oli tühi. Sääil seisis lehitult vana õunapuu, vaid ainult ladvas mõned lipendasid kui harvad juukseudemed rauga pääs.

Kadaja-Hendrik tuli mulle vastu, küürakam ja näost vanem. Ta ütles väsinult:

„Ahaa, sina olt, Tikkuri poiss. Mispärast sis minnu enämp kaema es tulõ?”

Ta ulatas taskust mitu õuna, lausudes:

„Seh, võta neidsammu, parembit ei olõ... Oli küll hää puu, seosama sääil nulgan, a' är kuiusi tönõ!”

Ja kurva naeratusega pühkis ta pisara kortsuliselt põselt. Mul oli valus seda näha. Olin rõõvind üksikult, vanalt hingelt ta rõõmu. Aga saladuse hoidsin endale, mingil tingimisel ei julgend seda avaldada ega avaldand pärastki.

Nüüd on Kadaja-Hendrik juba lahkund elavate maalt. Ja kui vahetevahel ta meenubki mulle, siis ikka nii, nagu ta seisis sel stigispäeval kuivand õunapuu all, morn ja nukker.

Vändra polka.

Kandlel mänginud Joh. Rosenstrauch, Tallinnast.

Siin kirjeldatud rahvatantsu õpetasid ÜENÜ Tallinna osak. rahvatantsurupi tantsijaile Vabaõhumuseumi I ringreisil (1927) Vändra viulimängija Adamberg ja torupillimees Adamson. On huvitav, et tantsu nimetus on polka kuna tants ise on 3/4 taktis. Koostanud U. Taumi. Joonis kunstnik Peet Arenilt.

Osavõtjaid: vaba arv paare.

Tantsijad seisavad paarikaupa suure ringis, nägudega vastupäeva, neiu poisi paremal küljel. Pillimehelt antava kolme akordi jooksul pööravad paariseltsilised nägudega vastamisi, poiss paneb oma parema käe neiule piha ümber, neiu oma vasaku poisi paremale õlale, teised käed sirutatakse ühendatult välja (tantsuvõte).

A osa. Pööratakse päripäeva (poiss algab vasaku — neiu parema jalaga) kolme sammuga pool ringi (1. takt igal taktil osal üks samm), seejärgi sirutab poiss oma parema ja neiu vasaku jala küljele sirgena välja ja hüpatakse (poiss vasakul, neiu paremal jalal, ühtlasi kallutades vastavalt keha) kolm sammu väljasirutatud jal-

gade suunas (vaata joonis I), s. o. suure ringis vastu päeva (2. takt, igal osal üks hüpe). 3. taktil pööratakse pool ringi päripäeva (poiss astub nüüd esimese sammu parema, neiu vasaku jalaga) ja 4. taktil tehakse hüpped (poiss, hüpatades paremal ja sirutades vasakut, neiu, hüpatades vasakul ja sirutades paremat). Järgnevais taktes (5—16) tegevus sarnleb taktele 1—4, ainult 10. taktil ei tehta enam hüppeid vaid jäädakse seisma ja lüüakse, poiss vasaku ja paremaga, neiu parema ja vasaku jalaga kak's rõhuga sammu vastu pörandat (16. takt I ja II osa).

B o s a. Võtet vallandamata pööratakse nüüd nii, et ollakse suure ringis nägudega vastupäeva ja alatakse liikumist jooksusammudega, poiss

J. PUHK & POJAD

VALGA OSAKOND

Soodsaim ostukoht kaupmeestele!

Vabaduse tän.32. Telefon 91.

Soodsaim ostukoht kaupmeestele!

Joon. nr. 1

Joon. nr. 2

vasaku — neiu parema jalaga. 17. taktil minnakse edasi kaks sammu (takti I ja II osal) kuna III osal tehakse sisemistel jalgadel hüpe, kõverdades seejuures välimisi põlvest ja tõstes ette üles (joonis II). 18. taktil tegevus sama mis 17. taktil. Seepeale joostakse 5 sammu ja siis tehakse hüpe välistel jalgadel, kõverdades seejuures sisemisi põlvest ja tõstes ette üles (taktil 19—20, iga takti osal üks samm kuna 20. takti III osal hüpatakse). Taktes 21.—22. vastab tegevus taktele 17—18, ainult jalad on vahetatud s. t. esimene samm tehakse sise-

miste jalgadega, hüpe aga välistega. Seejärgi pöörduetakse nelja sammuga kohal päripäeva ringi, lüües ühtlasi kaks rõhku vastu maad (taktid 23—24). Tegevus jaguneb nii: 23. taktil pöörduetakse kolm sammu ja 24. takti I osal astub poiss vasaku jalaga ühe rõhuga sammu (s. o. neljanda) kuna II osal viib oma parema jala vasaku juure, tehes ka sellega rõhu. Neiu toimib täpselt samuti, ainult vastavalt teise jalaga.

Tervet B osa korratakse (taktid 25—32). Tantsu tantsitakse kaks korda järjest.

ÜENÜ Valga osakonna rahvatantsutrupp.

A A S T A L 1 9 2 9

1928. a. lõpupäevil esinesin liikmeksastumise sooviavaldusega ühe Valga osakonna liikme poole, paludes teatada mulle ka ühingu asukohta, mis mulle kui vast Valka elama asuval teada polnud. Selle liikme informatsioon osakonna üle polnud kuigi meelitatav ega ergutav. Osakonna tegevus olevat väljasuremisel: kassa tühi, puuduvat juhid ja liikmeskonna suhtumine osakonna tegevusse olevat äärmiselt loid! — Ühesõnaga Valga noortel oleks tulnud ilma jääda nii avara tegevusalaga org.-st, nagu seda on ÜENU. Olin teadlik kõiges, kuid liikmeks astusin siiski.

1929. a. alul valiti mind juhatusse ja see omakord valis mind esimeheks. Nii oli siis peamiselt minule usaldatud Ü. E. N. Ü. V. O. üleschitamise töö. Tiivustatud sellisest suurest tööst leidsin suurt abi teistelt tookordse juhatusse liikmeilt, kes ohverdasi suurema osa oma vabast ajast osakonna tööks, ergutades ja kiskudes seega kaasa ka paljusid liikmeskonnast. Siinkohal tuletan tänuga meelde kõiki kaasaahtajaid, kes käsi külge pannud osakonna tervendamise ja ülesseehitamise töödel.

Peaaegu nullilise kassaseisu juures riskerisime üürida ühetoalise ruumi Härrade tän. end. Deemini äriruumes. See oli esimene ja suurem samm, mis juba võimaldas vähesel liikmeskonnal kokku tulla ja ühiselt eesolevate tööde üle arutleda.

Algas harude ellukutsumine, õieti nende ülesäratamine passiivsuse unest. Esimesena algas hingitsemist näiteharu. Õpiti ära üks väiksem näidend ja otsustati alul korraldada pidu kuski maal, kuna linnas suhtumine osakonna tegevusse oli vaenulik väärinformatsiooni tõttu. Esimene pidu toimus Kaagjärves, milline end nii korralduselt kui majanduslikult hästi tasus. Peo ülejääk suurendas osak. kassaseisu 15 kr. võrra. Märksa suurem oli aga kaudne edu. Selle peoga võideti soe vastuvõtt maainimeste seas

ja sest ajast peale on ÜENU-lased praegugi Kaagjärves „tere tulemast”. Ootamatu edu esimese peoga ergutas edaspidist tegevust ja peatselt toimusid veelgi peod maal. Kassa seisukord oli märksa paranenud.

Vahepeal äratatud male-, spordi- ja omakultuurharude tegevused arenesid edukalt, kuna üldine liikmeskonna arv ka märksa suurenes. Kohe valmistati ette rahvatantsutrupi osavõtuks ÜENU X aasta juubelipidustustest Tallinnas, milleks lahket kaasabi saadi hr. G. Loorilt. Inteniivsemalt algas tegevust ka spordiharu. Maletajaid tekkis korraga kõikjalt.

Teatav elevus liikmeskonnas ja tegevuse elustamine tõi osakonna elusse pöörde nagu kevade tulek loodusesse.

Hakkasime rohkem tähelepanu pöörama osakonna tutvustamiseks ja sõprade leidmiseks Valga seltskonnas. Avaldati järjest selgitavaid artikleid ajalehes. Haridustegelastele saadeti isegi kätte tutvumiseks osakonna põhikirjad. Tehti kõik mis võimalik, et aga senist vaenulikkude ja valet arusaamist osakonnast hävitada. Töö kandis vilja. Krooni kõigele pani peale korraldatud omakultuur-õhtu, millest osa võtma paluti kõiki seltskonna- ja haridustegelasi. Õhtu õnnestus. Rahvatantsud, rahvusmängud ja rahvusmuusika tõi osakonna Valga seltskonnale lähemale. Hakati osakonda kui ellu-

ÜENU Valga osakonna praegune naistoimkond,

Valgamaa ringkonna võistlusist osavõtjaid Tõruas 1931.

suundunud noorte enesekasvatuse ja eneseharimise org.-i arvestama.

Üldse algasid elavamast tegevust kaheksa tegevusharu, mis kõik aitasid kaotada passiivsust liikmeskonnas ja võitsid poolchoidu laialt.

Kogukaks kasvanud liikmeskond oma tegevusega ei jätnud mõju avaldamata kassaseisule. Võidi muretseda

juba vajalikku inventari ja mõtelda uute ruumide muretsmisele.

Peaasi - Valga seltskond tunnustas ja ei keelanud enam oma heatahtlikku kaasabi ÜENÜVO-le! Surnu oli äratatud ja värskena, elujõulisena teotsema jäänud senini.

V. LIII,

osak. esimees 1929 a.

ÜENÜ VALGAMAAL

Kümme aastat — kümme osakonda.

ÜENÜ liikumine jõudis Valgamaale hiljem ja vast ajajärgus, mida meie noorsooliikumises võiks nimetada üldiseks mõõna ajaks. See oli ajajärk peale koolinoorsoo „Viljandi patulange-mist”, mil koolinoorsooliikumine endisest suurliikumisest laskus vaid ühe kooli raami-desse ning mil ka õpetajaskond üldiselt tõmbus tagasi noorsootööst. Võib-olla selle tõttu puudub Valgemaal ja üldse Lõuna-Ees-tis ÜENÜ liikumisel see tihedus ja hoog nagu see ilmnes Põhja-Eestis, kuhu selle liikumise lained ulatasid varem. Puudub siin selletõttu ka „väljakiirgamine”, nagu see muide olnud omase ÜENÜ liikumisele, s. o. ühe tugevama ja elujõulisema osakonna ümber tekib varsti teisi, kes siis koos ümbruskonnas loovad tea-tud noorusliku elevuse. Valgemaal näib liiku-mine tekkind enam juhuslikult ega pole tunda

olnud tugevat ühendavat ja juhtivat kätt. 1924. a. asutatud ÜENÜ Valga osakondki suikub juhtide puudusel ja ainelisil raskusil varsti ning pole tema tegevusest kuulda palju. Samuti suikub kohe samal aastal novembri alul karskusinstruktoriga R. J. Kulli poolt ellukut-satud ÜENÜ Sooru osakond. Veidi kauem kestab 3. nov. 1924. Kalkko algkooli ruumes ka R. J. Kulli poolt rajatud ÜENÜ Kõiküla osakonna eluiga. Kuid siingi puuduvad vist hääci kaitsevaimud. Paari aastase kehva teotsemise järele likvideeritakse osakond 27. veebruaril 1927. Põhjusena mainitakse loidust liikmeskonnas ja tegevuses. Väiksel tütõtanud muusika ja spordiharud lõpetavad tegevuse ja ülejäänud raha kingib osakond Kalkko alg-kooli raadio hääks.

Onnelikumalt käib ÜENÜ Laanemetsa

ÜENÜ Valga osak. noored oma ostetud metsas puid lõikamas.

osakonna käsi, milline kutsutakse ellu aasta hiljem 1. novembril asutaja Aleksander Abeli poolt. Osakond võtab järgneval aastal rahvatantsutrupiga osa suurest omakultuuri päevast Tallinnas ning kui hiljem juhatusse tulevad kohalikud õppejõud hrad T. Roi ja prl. H. Truus, on osakonna olemasolu kindlustatud. 27. aastal häirib küll Keskjuhatus „Rajalases“ ilmunud teade, nagu oleks Laanemetsa algkool enesele ostnud 4-lambilise raadioaparadi, mille ostmiseks raha saadud Laanemetsa osakonna likvideerimisest. Tol ajal juhtus sedagi. Ent Keskjuhatus järelektisimisele teatab kohalik algkooli juhataja ja osakonna esimees T. Roi, et osakond pole mõelnudki end likvideerida, vaid vastupidi hooga samat tegevust arendada. Ja vaikselt, kuid kindlalt käib tegevus Laanemetsas praegugi. Antakse välja käsiajakirja „Noorustuli“, on korraldatud lugemislaud, oma laulukoor. Teotsevad näite-, laulu-, muusika-, spordi ja maatulundusharud. Surub majanduslik kehvus ja kurdetakse ka juhtide puuduse üle.

Hiljem, 1927. aastal 13. märtsil toimub Sangastes Kõsti talus ÜENÜ Sangaste osakonna avakoosolek. Asutajana tegeleb hra Jaan Luksepp, kes osakonna juhatuses tegeleb tänaseni. Koos on paarkümmend innukat noort. Osakonna tegevusest teisel.

Paar aastat hiljem, 27. novembril 1927, toimub Kuigatsi mõisa algkooli ruumes ÜENÜ Kuigatsi osakonna avamine. Algatajana ja juhina toimib kohalik noorur Aleksander Kivi. Kohe asutamiskoosolekul astuvad liikmeks 40 kohaliku noort. Juhatusse valitakse ka kohalik algkooli juhataja hra Martin Siimann. Otustatakse asutada muusika-, kirjanduse- ja karskusharu. Vaielusi tekitab moodsa tantsu küsimus. Tantsu ei eitata, kuid tantsuhullustust küll. Vähemalt foksi ja šimmiga ei tuleks liialdada. Ent esimese vaimustuse möödu-des järgneb tegevusele 1929. aastal seisak, millisest pole lõplikult jõutud üle senini.

Ühel ajal Kuigatsi osakonna asutamisega toimub 9. detsembril 1927. ka ÜENÜ Keeni osa-

konna tekkimine hra Arvid Vassari algatusel. Asutamiskoosolekul on 30 noort. Kerkis üies küsimus, kas asutada ÜENÜ osakond või mõni teine noorsooühing. Ent hääletus Rahva Raamatukogu Seltsi ja ÜENÜ osakonna vahel otustatakse ühel häälel ÜENÜ osakonna kasuks. Juhatusse valitakse ka kohalik koolijuhataja Jaan Saarmann. Eriti näib osakonnas huvi muusika vastu ning orkestri koosseisus oli ühele viiulid ja klarnetid. Halvab tegevust majanduslik kitsikus. Pööratakse Haridusministeeriumi poole toetuse saamiseks muusikariistade ja nootide hankimiseks. Toetus jääb saamata. Majanduslik raskus surub osakonna tegevuse.

ÜENÜ Tõrva osakond kutsutakse ellu 8. mail 1931. algataja R. Lipu korteris. Algus pole just suurejooneline, kuna koos vaid 8 inimest. Nõrgaks jääb ka tegevus, kuna asutaja pea Tõrvast lahkub ja nõrgale algusele järgneb ka visa kasv. Teotsetakse peamiselt spordiga kuid ka teistel aladel võib tõusu märgata.

ÜENÜ Pikasilla kolme maakonna sõlm-punkti asuva osakonna asutamine toimub 11. detsembril 1932. hra E. Tinaski algatusel 14 kohaliku noore osavõtul. Asutamine otustatakse ühel häälel. Sellest päle on tegevus hoogsalt kasvanud. Asutati laulukoor ja tugev spordiharu. Kehv ümbrus Võrtsjärve sopis ei eelda just suuri võimalusi, ent teotsetakse siiski parimas lootuses helgemale tulevikule.

Noorima osakonnana Valgamaal ÜENÜ Karula osakond. Asutamine toimus 30. juulil 1933 Karula „Saarel“, tosin kohaliku noore osavõtul. Algatajana tuleb mainida Valga noorsoolast Joh. Pettaid. Osakond näib olevat enda ümber suutnud koguda kogu kohaliku intelligentsi ja nooruse. Pea huvi näib kalduvat spordile. Ei puudu raskused, kuid on väljavaateid, et kaudsegi tegevusega lähemale jõutakse soovitud sihtidele, mille sihiks seaksime kogu ÜENÜ lipusõnad: rahvuslus, omariiklus, omakultuur...

A. Meikop.

ÜENÜ ELUST.

ÜENÜ Sangaste osannast.

ÜENÜ Sangaste osakonna asutamisest on 7 aastat mööda, millal oma tegutsemist alustas. On suudetud kohapeal huvi äratada laulu, muusika, rahvatantsu ja näitekunstile ning on ka osakonna tegevus olnud suunatud peamiselt nendele aladele. Osakonna asutamisest saadik on osakonna juures järjekindlalt teotsetatud laulukoor, näitetrupp ja orkester. On korraldatud perekonna, referaat ja muid õhtuid, peale selle veel majapidamis- ja keedukursusi. Laulukoor võttis osa X üldlaulupeost, samuti võetakse ÜENÜ Valga osakonna X a. juubelipidustustest osa laulukoori kui ka rahvatantsutrupiga.

Osakonna tuleviku kavatsusi oleks eeskätt endale maja muretsemine. Käsil on ka spordi-

EESTI NOORUS

alade elustamine osakonna juures, milleks juba osa spordiriistu muretsetud.

Juhatusse kuuluvad: A. Jõgi, E. Luspui, H. Tamm, J. Luksepp, J. Kokk, P. Sisask ja O. Pikk.

H. T.

Adiste-Miiaste N. M. Klubi töötab edukalt.

Hiljuti peeti Adiste-Miiaste Noorte Mt. Klubi pääkoosolek. Nagu aruandest selgus, on teotsetud möödnud tegevusaastal edukalt. On korraldatud mitmesuguseid kursusi; õppe-reise Väimela põllutöökooli, Munamäele ja mujalegi; viidi läbi ühine õunapuude pritsimine; korraldati ühiseid koosviibimisi ja pidusid, mis andsid rahuldavaid sissetulekuid.

Uuel tegevusaastal otsustati korraldada mitmesuguseid kursusi, rohu- ja karjamaadepäev, samuti klubi asukoha kaunistamiseks metsapäev; korraldada kodukorra lüüsi võistlus 3 aastaline, õppe-reise teha Tartu ja Tartu ümbrusse jne. Klubil on oma õpiring, laulukoor ja raamatukogu. Praegu on klubil viis haru: aianduse-, juureviljakasvatuse-, spordi-, nais- ja meeskäsitöö harud. Uueks klubi vanemaks valiti A. Ivask. Juhatusse valiti J. Härmits, L. Härmits ja O. Rammo. Klubi asutati 1930. a. kevadel ja on tollest ajast saadik ümbruskonna noorte vaimseks koduks ja edasiarendamise keskuseks.

Ents.

Saadjärve noori agaras töös.

ÜENUSO on k. a. esimesel kolmandikul näidanud õige head töötahet ja hoogu.

Jaauanuaris korraldati suuskade valmistamise kursus noorsoolaste A. Mitnitsu

ja J. Peetsi juhatusel. Valmistati üle 20 paari suuski.

Veebruaris harjutati suusatamist. Lii-kumine ja seismine suuskadel läks alguses vacvaliselt, sest leidis vaid üksikuid, kes end suuskadel tundsid kodus olevat. Tänu nrs. A. Mitnitsu agarusele, tutvuneti suusatamiskunstiiga ruttu. Üleriiklikest suusamärgi võistlustest ei saanud aga, kahjuks, lume puuduse tõttu asja.

Järgmine kursus oli lühike, ent vajalik maanimestele; ta kestis vaid ühe päeva. Õpiti nrs. E. Vardja juhatusel nõõri pumumist, sõlmede kõõitmist ja kasutamist ning nõõri jätkamist silmamise ja pumumise teel.

Koos teiste organisatsioonidega korraldati E. V. aastapäeva ja Laidoneri ning Põõsi sünnpäva aktusi.

Iseseisvalt esineti peoga, mil lavastati Raudsepa „Vedelvorst“.

Juba mõni aeg valmistatakse ette sõõduks suurtele võõmlemispidustusele nrs. L. Ehelandi juhatusel.

Kevad on kätte jõõdnud, osak. põõluma-jandusharu tegelik tegevus on alanud; möõdetakse katselappe, kaalutakse väetisaineid ja muretsetakse seemneid.

Kahaksa aastat tagasi, algusaastail, ennustasid vanemad seltsi tegelased noorte algatu-sele peatset kadu. Eriti tundusid nende ennus-tused täõtuvat, kui lahkus osakonna kandvam tugi õpet. K. Feldmann. Ei usutud noorte oma võõmetesse. Nüüd aga, mil tookordseist „poi-sikesist“ on sirgunud täõsedad mehed, kelledest mõni isegi pääõsnud vallavalitsusse, on olukord muutunud. Arvestades tänavuaastast töõtahet, hoogu ja tegevust loodame, et saadjärvelasil kunagi kriõsi karta pole.

Kubja.

SISU: ÜENÜ Valga osakonna aastapäevaks — V. Neggo. ÜENÜ Valga osakonna pidupäevaks — J. Ilves. ÜENÜ Valga osakonna saamisloost — V. Laar. Põõhjamaa noorusele —

A. Meikop. ÜENÜ elust.

Kaanel: ÜENÜ Valga osak. praegune juhatus.

Marta Kuus. Tõõsu suunas — Ed. Riisman. Õõnapuu — Valter Mõõttus. Nukker jõõgi — Richard Teder. Vändra polka — U. Taumi. Aastal 1929 — N. Lill. ÜENÜ Valgamaal —

Kuukiri „Eesti Noorus“ ilmub kuendat aastat, tuues ülevaateid ja kirjutusi noorsooliikumisest, artikleid, arvustusi, jutustusi, luuletusi rahvatantse, pilte jne. jne. Hind kr. 1.80 aastas. Tellida võib igast kuust alates.

Vastutav ja tegev toimet. A. Meikop. Väljaandja: Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse Keskjuhatus. Toimetustliikmed: J. Jaik, Ed. Riisman. Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Lossi pl. 4, Trükikoda „Estotruk“, Tallinn, S. Karja 8, 1934. a.

Soovitame oma austatud ostjaskonnale

oma vabrikutes valmistatud kõrgeväärtuslikke :

**Likööre ja napse
L i n n a s e i d
Linnase-kohvi
Linnase-ekstrakte
V ä r n i t s a t**

Toimetame asjatundlikult autode- ja raadio-akumulaatorite laadimisi ja parandusi.

VALGA TÖÖSTUSE JA KAUBANDUSE A/S.

V. T. K. (endine A-S. „Valga Õlletehas“.)
Valgas, Härrade tän. 11/13. Tel. 85

P.-Ü.

„KOIT“

VALGAS, KESK TÄN. NR. 24 — TELEFON NR. 54

Osakond HARGLAS

Soovitab põllumeestele hooajaks

väetisaineid, ehitustarbeid

Laos alati saadaval paremad **põllutöomasinad, raud, teras** ja igasugu **raua kaupa** suures valikus

Majapidamistarbed

Tarvitajad, koondage oma sisseostud P. Üh. „KOIDU“ ümber
Palume alati enne kui kuskilt ostate, järele kuulata meie hindu

**Ostame põllupidajatelt kõrgema päeva-
hinnaga vilja, lina ja ristikehna seemneid**

KOHVIK
»LILI«

VALGA, KESK 15/17

SOODSAIM MAIUSTUSTE
OSTUKOHT

DAAMIDE, HÄRRADE JA TEATRI
JUUKSETÖÖSTUS

L. PÕDER

VALGAS, VABADUSE 6

OSAKONNAD:

Härradele:	Daamidele:
1) juukselõikus,	1) lokkimine,
2) habemeajamine,	2) poisipea lõik.
3) peapesemine,	3) maniküür,
4) massaaž	4) peapesemine
jne.	jne.

TÖÖ KIIRE JA KORRALIK!

Kevade ja suve hooajaks suures ja maitserikkas valikus:

**Hinnad
väga mõõdukad!**

Ülikonna, palitu, kostüümi, ja mantli riideid.
Musliin, markiset, Crepe de Chine, Crepe
Georgette ja palju teisi kleidiriideid.

Voldemar Neumann'i riide ja valmisriiete äri, Valgas.

PARIM ÕLU JA MÕDU!

SAKU ÕLLETEHAS A-S.

VALGA LADU
KESK 7/9. TEL. 84

Eihasaadused

Dorstid

Konservid

ÜHISUS

Lõuna-Eesti Eksporttapamajade

KAUPLUS Valgas, Vabaduse tän. nr. 33, tel. 32.

H. RAUCHMANN'i riide- ja valmisriiete äri

Valgas, Kesk tän. 9. Telefon 143.

Kodu- ja välismaa riidevabrikute kaubad on alati saadaval. Müün oma ostjaskonnale äärmiselt odava hinnaga. Sest olen oma äri iseseisev peremees, kellele kauba hinnad vabriku poolt määratud protsentidega pole ette kirjutatud. Minu äri hindade odavusega ei suuda võistelda ükski äri ega vabriku osakond. Minu äris saadaval peale Kreenholmi Puuvilla-saaduste Manufaktuuri o-ü., Balti Puuvilla Ketramise ja Kudumise vabriku a-s., Sindi Tekstiilvabriku Ühis. ja Eesti Niidi vabr. kaupade veel Narva, välismaa ja teiste vabr. saadusi.

Mitte kuskilt mujalt, vaid ainult minu juurest **meeste kui ka nalste**

valmisriideid. Valmistatud kõige uuemate moodide järele.

Töö kiire ja korralik. Täielik vastutus. Järelmaks võimaldatud.

Ostes kõik kaubad

Valga Raudteelaste Tarvitajateühisuse

kauplusest veendute, et vana tunnustatud ühistegelise ettevõtte on ja jääb soodsamaks ostukohaks oma täieliku ning sobiva kaubavaliku tõttu.

Müügil kõiksugu tolduained ja tarbeasjad mõõdukate hindadega

Kauplused asuvad: Valgas — Vabaduse tän. 14-b, Vaksali puiesteel raudtee majas, Võru tän. 42, Kuperjanovi tän. 44 ja Sangastes — Tsiirgulinna. Oma leivatehas.

Ostes ühiskauplustest —

kindlustate mele rahvusliku jõukuse.

J. HENDRIKSON'i

mööblitööstusest

Kesk tän. 1, Valgas

tellib iga kokkuhoidlik tarvitaja oma

toa sissesäaded.

Ka kõige nõudlikumadki on rahuldatud minu töösaadustega, mis asjatundlikult valmistatud, täielise vastutusega. Ostu tingimused soodsad. Järelmaks võimalik.

Äris, Kesk tän. 4

rikkalik valik

puusärke

pärgi, pärja-linte, raudriste ja igasuguseid matmise tarbeid.

J. HENDRIKSON

VALGAS

Moe- ja pudukauplus

M. PÄIV

Valga, Vabaduse tän. 6.

Soodus ostukoht!

Hinnad odavad!

Helgemaid õnnitlusi

10-aasta juubeliks

Restoraan

„Palermo“

Valga, Kesk tn. 33

A. ZIMBROT'i

kellade, kuld- ja
hõbeasjade kauplus

Valgas, Vabaduse tän. nr. 25,
omas majas,

soovitab mõõduka hinnaga suures valikus
tasku-, käe-, ärataja- ja seinakellaid.

Pruntpaaridele alandatud hinnaga
kihla- ja laulatussõrmuseid.

Kellasepp A. ZIMBROT

Raugemata jõudu ja edu

10-aasta juubeli puhul

R. Kaur

Pagari- ja kondiitriäri

Valgas, Vabaduse tn. 36

Soojemaid õnnitlusi juubeliks.

T. Luukas'e lihaäri,

Valga linna turul.

Helgemaid

soove

10-aasta juubeliks

Parimaid õnnitlusi juubeliks.

Rohukauplus J. Jürisson,

Valga, Vabaduse 6.

**„Süde“ seltsi
einelaud**

J. Sarapuu suuräri

Valgas, Kesk t. 23.

*Soodsate hindadega
ostate:*

**Klaasi
tsementi
rauda
lupja
krohvimatte
värvi
värnitsat
email värve
alumiinium-
keedunõusid
ja kõike ehitustarbeid.**

Müük suurel ja väikesel arvul.

Valga metallitehas A. BENDT

Valga, Võru t. 20. Kõnetr. 12.

Valukojas igasugune malm- ja vasevalu valamine nagu: masinaosad, pliidad, huaristid, pingijalad, pajad, vankri pussid jne. Mehaanika osakonnas: valu mehaaniline ümbertöötamine, treimine ja hõõveldamine moodstate masinatega. Autode, traktorite, peksugarnituride jne. remonteerimine. Töö vilunud asjatundjate juhatusel. Hinnad mõõdukad.

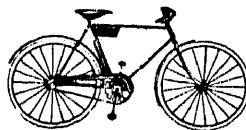
E. TEDER

Tooresnakhade
ost ja müük

Ladu: Valgas,
Vabaduse 33
(hoovi peal).

Jalgrattad,

jalgrataste
osad

ja kummid parematest vabrikutest.

Jalgratta õli. Õngetarbed. Õmb-lusmasinate osad, parandus, õli. Tugevad reisikohvrid. Jahitarbed. Jalutuskepid. Muusikariistad, muusikariistade keeled ja osad.

Raudvoodid. Lastevoodid.

Väga sobiv kingitus igale on uus patenteeritud automaatne **puhke-tugitool.**

Tugitool muutub istuja soovil puhketooliks lamamiseks ja ümberpöörduvalt, puhketool muutub lamaja soovil tugitooliks istumiseks.

Paul Saretok

Valgas, Kesk tän. 15.

J. & O. LEPIK

VALGA, VABADUSE 5

KÕNETRAAT 64

*Raamatu- ja kirjutus-
tarvete kauplus*

Trükikoda

Kõitekoda

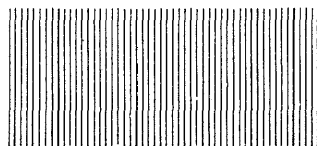
*Kummitemplite
lõõsitus*

Tapeetide ja seinapapi ladu

*Eesti Seemnevilja
Ühisuse esindus*

TELLIMISTE VASTUVÕTMINE KÕIGI
KODUMAA AJALEHTEDE JA AJA-
KIRJADE PEALE

Hind 20 senti.